קרח ב

א. אין פסוק[1] „וידבר ה׳ אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי גו׳״, שטעלט זיך רש״י אויף „ואני הנה נתתי לך״ און זאגט צוויי ענינים, וואס שטייען ביידע אין ספרי (בשינוי לשון):

א) אז „ואני הנה (נתתי לך)״ מיינט „בשמחה . . כמו הנה[2] הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו״

[נאר רש״י איז מאריך (ומוסיף אויף לשון הספרי) — „בשמחה, לשון שמחה הוא זה״[3] — ווייל ע״ד הפשט איז „הנה״ ניט אומעטום אַ „לשון שמחה״ (נאר בלויז וועו עס איז פאראן אַ הכרח צו טייטשן אזוי), און דערפאר איז רש״י מדייק „לשון שמחה הוא זה״*].

ב) אז דער טעם אויף דער סמיכות פון דער פרשה (וועגן מתנות כהונה) צו מעשה קרח, איז מובן פון „משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב כו׳ בא אחד וערער כו׳ א״ל המלך כל מי שירצה יבוא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין, אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ״ד מתנות כהונה בברית מלח עולם[5], ולכך נסמכה פרשה זו לכאן״.

דאַרף מען פאַרשטיין: לכאורה האָבן די צוויי ענינים קיין שייכות ניט צווישן זיך, און ווי מיר זעען, שטייען זיי טאַקע אין ספרי אַלס באַזונדערע דרשות (אויף אויף אַנדערע וועגן) — אַבער רש״י איז זיי כולל אין דעם זעלבן דיבור המתחיל, ובהמשך אחד?

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין:

נאָך דעם ווי דער ספרי זאָגט דעם משל, איז ער מסיים (דעם נמשל), וז״ל: „בא קרח וערער על הכהונה כנגדו, אמר לו המקום כל מי שרוצה יערער כנגדך על הכהונה בוא[6] ואני כותב ואני חותם ואני מעלה לך בערכים״.

רש״י איז אַבער מסיים דעם נמשל (כנ״ל): „אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן[7] על הכהונה בא הכתוב ונתן

---

1) פרשתנו יח, ח.

2) שמות ד, יד.

3) כפי הלשון ברש״י — „בשמחה, לשון שמחה הוא זה״ — יש לומר, כי כוונת רש״י היא שהפירוש בכתוב הוא כאילו כתוב „ואני . . לך בשמחה״* (ע״ד פרש״י וארא (ו, ג) ועוד), ואח״כ מבסס פירושו: לשון שמחה כו׳ כמו כו׳.

ועפ״ז מתורץ ג״כ למה העתיק רש״י בהד״ה גם התיבות „נתתי לך״ — אף שלכאורה מפרש רק התיבות „ואני״ (בתוס׳ וא״ו — הסמיכות ללפנ״ז) ו„הנה״ (לשון שמחה).

4) דברי דוד (להט״ז) כאן (וראה גם שפ״ח כאן בשם קצ״מ). — ועפ״ז מתרץ ג״כ מש״נ לעיל (פסוק ו) „ואני הנה לקחתי גו״ ולא פרש״י שהוא לשון שמחה, וכן בעוד הרבה מקומות כיו״ב שלא שייך בהם לשון שמחה, ובכמה מהם — הם ענין של צער (וכמו שהקשה בספרי כאן מ„ואני הנני מביא את המבול גו״ (נח ו, יז). וראה גם לך טז, ב. ועוד). וראה לקמן סעיף ז.

*) להעיר מחיב״ע כאן: ואני בחדותא יהבית לך.

5) לקמן פסוק יט.

6) תיבה זו חסרה בדפוס ראשון דהספרי. אבל ישנה בכת״י (ראה ספרי מהדורת האראוויטץ). וביל״ש: כך אני.

7) הטעם שהעתיק רש״י (ע״ד) לשון הספרי שלפנ״ז, ולא לשון הספרי בהנמשל („על הכהונה כנגדו״) — להדגיש שמחלוקת קרח לא היתה על

לו כ״ד מתנות כהונה בברית מלח עולם״.

עס איז פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס רש״י איז מסיים (ניט ווי אין ספרי: ואני כותב כו׳ חותם כו׳, נאָר) ״בא הכתוב ונתן לו כ״, ווייל ער ווייל אָפּטייטשן[8] דעם ״כותב כו״ אין נמשל — ״נתן לו כ״ד מתנות כהונה בברית מלח עולם״.

[משא״כ אין ספרי דאַרף ער דאָס ניט זאָגן, ווייל אין ספרי ווייס מען דאָס פון פריער: איידער ער זאָגט דעם משל, איז ער מקדים ״כרת הכתוב ברית עם אהרן על קדשי הקדשים . . לפי שבא קרח כנגד אהרן וערער על הכהונה כו׳״, דעריבער דאַרף ער דאָס ניט איבער־חזר׳ן נאָכאַמאָל, נאָך דעם משל].

עס איז אָבער ניט מובן:

א) פאַרוואָס זאָגט רש״י ״בא הכתוב ונתן לו כו׳״ — און ניט (ווי אין ספרי) ״המקום״?

ב) צוליב וואָס זאָגט רש״י ״כ״ד מתנות כהונה״ — למאי נפק״מ דאָ דער מספר פון די מתנות כהונה? רש״י האָט געדאַרפט זאָגן ״ונתן לו מתנות כהונה בברית מלח עולם״.

נאָך מער: אין די פסוקים דאָ ווערן אויסגערעכנט ניט אַלע כ״ד מתנות כהונה — עס ווערן ניט דערמאָנט די מתנות פון חלה, ראשית הגז, זרוע לחיים וקיבה[9] — היינט ווי זאָגט רש״י אַז צוליב דעם ערעור פון קרח ״בא הכתוב ונתן לו כ״ד מתנות כהונה בברית כו׳״?

די תמיהה איז נאָך גרעסער: אויף ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה האָט די תורה ערשט אַנגעזאָגט שפּעטער[10], אין פרשת שופטים[11]!

ג. בנוגע דעם דיוק הלשון פון רש״י ״בא הכתוב ונתן כו׳״ קען מען זאָגן, אַז דאָס איז פאַרבונדן מיט נאָך אַ שינוי לשון אין פירוש רש״י לגבי דעם ספרי:

אין ספרי איז ער מסיים ״לכך נאמרה פרשה זו סמוך לקרח״, אָבער רש״י איז משנה פון ספרי און זאָגט ״ולכך נסמכה פרשה זו לכאן״.

דער חילוק צווישן די צוויי לשונות ״נאמרה״ און ״נסמכה״ בפשטות איז: ״נאמרה פרשה זו סמוך לקרח״ מיינט אַז זי איז געזאָגט געוואָרן בסמיכות צו דעם מאורע פון קרח; משא״כ ״נסמכה . . לכאן״ מיינט די סמיכות הפרשה אין תורה[12]: זי איז געשריבן געוואָרן אין תורה במקום זה (אָבער געזאָגט געוואָרן איז זי פריער אַדער שפּעטער).

און וויבאַלד אַז רש״י נעמט אָן אַז די פרשה איז נאָר ״נסמכה . . לכאן״, דער־פאַר איז ער מדייק ״בא הכתוב ונתן לו כו׳״[13] — ווייל דער עצם אַנזאָג (פון די

הכהונה (שאינה כדבעי), כ״א על אהרן, ״ומדוע תתנשאו״.

8) אבל לאידך — השמיט אריכות לשון הספרי (בהנמשל) ״כל מי שרוצה יערער״ — כי הכוונה בלשון זה היא, שמה שכותב וחותם כו׳ הוא כדי שלא יערערו אחרים, ובנמשל פשוט הוא, שהרי מפורש בכתוב שקרח מת.

9) וגם תרומת מעשר נאמרה רק לקמן בפרשתנו (יח, כה ואילך). וראה הערה 15.

10) משא״כ חלה שנאמרה לעיל (שלח טו, יז ואילך) — פשוט שהברית היא גם עלי׳, ונכללה במש״נ ״כל תרומות הקדשים גו״ (אף שלא נמנית בפירוש. ואכ״מ). וראה לקמן סעיף ד.

11) יח, ג־ד. וברש״י שם (בשם דורשי רשומות) שזרוע לחיים וקיבה הם כנגד מעשה פנחס. וראה לקמן בפנים.

12) גם ״נסמכה״ אפ״ל פירושו באמירה. אבל השינוי מ״נאמרה״ ל״נסמכה״ מדגיש שהמדובר הוא רק בסמיכות הפרשיות בתורה.

13) להעיר שגם במדרש לקח טוב כאן הלשון: בא הכתוב כו׳ לפיכך נסמכה כו׳.

מתנות כהונה וואָס שטייט) אין דער פרשה איז ניט געקומען בהמשך צו מעשה קרח, נאָר די תורה („כתוב") איז מסמיך די פרשה אהער, צו לערנען אַז די נתינה פון די מתנות כהונה בברית מלח עולם איז מבטל די אפשריות פון אַן ערעור אויף כהונה.

עס בלייבט אָבער ניט מובן — הא גופא טעמא בעי: פון וואַנען נעמט רש"י דעם חידוש (בפשש"מ), אַז די פרשה איז (ניט געזאָגט און דערפאַר אויך גע־שריבן געווארן בסמיכות צו מעשה קרח, ווי דער ספרי לערנט, נאָר) בלויז „נסמכה . . לכאן"?

ד. לכאורה וואָלט מען געקענט זאָגן, אַז דאָס איז תלוי אין נאָר אַ חילוק צווישן דעם ספרי און פירוש רש"י, ובהקדם:

פון פשטות לשון הכתוב[5] „כל תרומות הקדשים גו' נתתי לך גו' לחק עולם ברית מלח גו'" איז משמע, אַז דאָס באַ־ציט זיך ניט נאָר אויף אַ טייל, נאָר אויף אַלע מתנות כהונה; און אויך פון דעם תוכן הענין איז אַזוי משמע — ווארום ס'איז ניטאָ קיין סברא מחלק זיין במתנות כהונה און זאָגן, אַז בלויז אַ טייל פון זיי איז געגעבן געווארן מיט אַ „ברית מלח עולם".

ולפי"ז דאַרף אויסקומען, אַז וועג די פרשה איז געזאָגט געווארן איז מען שוין נצטווה געווארן פון פריער אויף אַלע כ"ד מתנות כהונה — און לויט דעם זאָגט דער פסוק, אַז „כל תרומות הקדשים גו' נתתי לך גו' ברית מלח עולם".

און דער חילוק צווישן דעם ספרי און רש"י איז אין דעם: אויפן פסוק[14] „כל חלב יצהר גו' ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתים", שטייט אין ספרי „ראשיתם — זו ראשית הגז, אשר יתנו — זה הזרוע והלחיים והקיבה, לה' — זו חלה"[15]. דאָס הייסט, אַז אין דער פרשה גופא שטייען שוין אַלע כ"ד מתנות כהונה[16]. דעריבער לערנט דער ספרי, אַז די פרשה (וואו עס שטייט וועגן דעם „ברית מלח עולם") איז „נאמרה" דא;

משא"כ לויט רש"י, וואָס ער ברענגט ניט די דרשה הנ"ל[17] (ואדרבה, ער איז מפרש „ראשיתם, היא תרומה גדולה"), און דעם חיוב פון ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה ווייס מען ניט פון דער פרשה, נאָר ערשט פון פ' שופטים — מוז מען זאָגן, אַז די פרשה (וועגן „ברית מלח עולם") איז ניט געזאָגט געווארן בסמיכות צו מעשה קרח (וועג ס'איז נאָך ניט געווען דער חיוב פון אַלע מתנות כהונה), נאָר ערשט נאָך פ' שופטים.

[און אע"פ אַז רש"י האָט שוין מפרש געווען פריער[18] אַז „כולן נאמרו כללו־תיהן ודקדוקיהן מסיני" — זאָגט דאָך אָבער רש"י (אין פ' שופטים[19]) אַז די מתנות זרוע לחיים וקיבה זיינען גע־קומען ווי אַ שכר פאַר מעשה פינחס („זרוע תחת יד . . לחיים תחת תפלה . . והקבה תחת . . קבתה"), איז בפשטות[20]

14) יח, יב.

15) וגם תרומת מעשר נכללה בהתחלת הכתוב „כל חלב יצהר וכל חלב תירוש" (ספרי שם).

16) וכ"ה גם בדעת זקנים בעה"ת כאן.

17) במלאכת הקודש (על פרש"י) כאן משמע שמפרש גם בפרש"י כבספרי, ד„הכא נרמזו כל הכ"ד". אבל בפרש"י אין כל רמז לזה. וראה רא"ם כאן.

18) ר"פ בהר.

19) שם.

20) ואף שגם בספרי שופטים שם הובאה דרשה זו — הרי: (א) היא דעת יחיד — ר' יהודה; (ב) על כרחך צריך לתרץ שנתחייב עתה על שם העתיד, כדלקמן סעיף ה.

מסתבר צו זאָגן, אַז ערשט דעמולט (נאָך מעשה פינחס) איז נתחדש געוואָרן[21] זייער חיוב] —

און דערפאַר זאָגט רש"י „לכך נסמכה פרשה זו לכאן".

ה. אָבער כד דייקת קען מען אַזוי ניט זאָגן, ווייל:

א) אויב מ'זאָל אַנעמען אַז די פרשה איז געזאָגט געוואָרן ערשט נאָך פ' שופטים (אַדער עכ"פ — נאָך מעשה פינחס) — וועט אויסקומען אַז דער „מלך" האָט אָפגעווארט מיט דעם „כותב וחותם לך ומעלה בערכאין" (אויף צו באַוואָרענען די אפשריות לערעור) — 38 יאָר (נאָכן ערעור פון קרח)!

ב) ועיקר: אין פסוק פון דער פרשה שטייט דאָך „וידבר גו' אל אהרן ואני הנה נתתי לך", אַז דער „נתתי" — וואָס איז כולל אַלע כ"ד מתנות כהונה כנ"ל — איז „לך", צו אהרן[22], ובמילא פאַר דער מעשה פינחס (וואָס איז פאַר־געקומען נאָך מיתת אהרן)

[און ס'איז אויף דעם קיין סתירה ניט דערפון וואָס רש"י זאָגט אַז זרוע כו' זיינען שכר פאַר מעשה פינחס כנ"ל — ווייל מען קען זאָגן, אַז מ'האָט עס געגעבן צו אהרן צוליב זכותו של פינחס בעתיד[23], ע"ד[24] ווי רש"י האָט שוין פריער[25] מפרש געווען בנוגע צו יציאת מצרים, אַז עס איז געווען אין זכות פון (דער שפעטערדיקער) קבלת התורה]:

קען מען דאָך ניט זאָגן, אַז די פרשה איז געזאָגט געוואָרן פיל שפעטער נאָך מעשה קרח. ולפי"ז קומט אויס פאַר־קערט — אַז דאָס וואָס רש"י זאָגט „נסמכה . . לכאן" (ניט: „נאמרה") איז ווייל ער האָלט אַז די פרשה איז געזאָגט געוואָרן לפני ענין קרח —

איז ניט מובן, כנ"ל: פון וואָנען איז רש"י'ס הכרח בפשוטו של מקרא צו לערנען אַז די פרשה איז געזאָגט געוואָרן פריער, און בלויז „נסמכה . . לכאן"?

ו. ויש לומר הביאור בזה:

אין די פסוקים פון דער פרשה קומט ניט צו (לויט פשוטו של מקרא) קיין איין מתנה וואָס איז ניט אָנגעזאָגט געוואָרן שוין פריער[26]. דאָס וואָס עס איז צוגעקומען[27], איז די התחלה וסיום, אַז די מתנות כהונה זיינען געגעבן געוואָרן לאהרן ולבניו „למשחה"[28] און (בסיום) „לחק עולם ברית מלח עולם".

---

21) ע"ד פ' נחלות ועוד — שעכצ"ל שלא נכללו במ"ש רש"י „כולן נאמרו . . מסיני" (כמשנ"ת בלקו"ש חי"ז ע' 280 הערה 25. וראה לקו"ש חי"ג ע' 93 הערה 5).

22) ובפרט שרש"י כאן גופא מדייק „ונתן לו כ"ד מתנות כהונה".

— ואף שנתחייבו בפועל בכו"כ מהן רק בביאתם לארץ, מ"מ, הציווי עליהן הי' בחיי אהרן, ולכן מתאים הלשון „נתתי לך". וראה לקמן הערה 55.

23) עדמ"ש ברמב"ן שופטים שם.

24) אבל לא ממש, שהרי שם אותם שיצאו ממצרים הם הם שקבלו התורה.

25) שמות ג, יב.

26) כי הציווי על תרומת מעשר (לקמן פסוק כה ואילך) הוא בפרשה בפ"ע, לאחרי הכר"ב על מת"כ. כדמוכח ג"כ מדרשת הספרי הנ"ל הערה 15.

ואף שבפדיון בכור ופטר חמור (יח, טו־טז) לא נאמר בפ' בא (יג, יג) שהם לכהן — י"ל שמובן הוא מפדיון בכורות דלעיל (במדבר ג, נא), כיון שסיבת (הטעם ל)כולם אחת — מכת בכורות.

27) בנתינת המתנות. — אף שנתחדשו (גם בפשש"מ) כמה פרטי דינים (ראה רש"י יח: י, יא, יח).

ואף שמצינו פרשה נשנית בשביל דבר אחד שנתחדש בה (רש"י נשא ה, ו. ובכ"מ) — מובן אשר אינו כלל מרווח, ואמרינן כן רק במקום המוכרח.

28) לגדולה (רש"י).

מוז מען זאגן, אז דאס וואס דער פסוק זאגט „ואני הנה נתתי גו״, מיינט (ניט אז ער גיט איצט[29] אט־די מתנות, נאר) אז כבר נתתי[30], בעבר.

און דערפאר איז מסתבר צו זאגן (בדרך הפשט), אז די פסוקים פון דער פרשה, וואו עס ווערן אויסגערעכנט בפרטיות די מתנות כהונה, זיינען ניט געזאגט געווארן דא, נאר „נסמכה . . לכאן״: די תורה האט דא געשריבן די פריערדיקע דיבורים של הקב״ה, וועגן די מתנות וועלכע „נתתי״ (כבר)[31].

משא״כ לויטן ספרי, וואס לערנט אז אין די פסוקים דא זיינען מרומז אויך ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה וואס זיינען נאך ניט געשטאנען אין פסוק פריער (כנ״ל) — איז די פרשה געזאגט געווארן דא, צו משלים זיין דעם ענין פון מתנות כהונה (אויך די וואס זיינען ביז אהער ניט געשטאנען אין פסוק)*[31].

און אע״פ אז אויך לויט רש״י איז די כריתת ברית אויף מתנות כהונה גע־זאגט געווארן „כאן״[32] — איז אבער לויט רש״י נוגע אין דעם ענין פון ביטול אפשריות לערעור, ניט נאר די כריתת ברית אויף מתנות כהונה, נאר אויך די נתינה פון מתנות כהונה (כדלקמן בארוכה):

און דעריבער איז רש״י מדייק „בא הכתוב ונתן לו כו׳ ולכך נסמכה פרשה זו לכאן״, ווייל בנוגע דער נתינת המתנות כהונה, האט זיך דא בלויז אויפ־געטאן דער „בא הכתוב ונתן לו״: דער „כתוב״ דערציילט דא וועגן דער נתינה (פון פריער[33]).

ז. דער ביאור בכל זה:

דער פשוט׳ער טייטש פון „הנה״ איז, ע״ד ווי „הנני״ (קיצור של „הנה אני״) — אט דא, מוכן ומזומן. ווי „הנה אשתך קח ולך״[34], „וירא והנה איל״[35].

און בשעת עס רעדט זיך וועגן א פעולה וואס מען גייט טאן (אדער וואס מ׳האט געטאן) — ווייזט דער וואָרט

---

29) ע״ד בראשית א, כט. תשא לא, ב. וכיו״ב בכ״מ.

30) להעיר מרש״י לך טו, יח.

31) ראה עד״ז משכיל לדוד (לעיל יח, א)*. — ואז נאמרו גם שאר המתנות כהונה, אלא שכאן לא נימנו בפירוש (ונכללו במש״נ „כל תרומות הקדשים**, כרגיל בכו״כ מקומות לפני זה). ואכ״מ.

*31) ראה ספרי לקמן פסוק ט. ולהעיר מתוד״ה זה — מנחות עג, א.

32) דאין טעם (מקור) לחדש ש(ג״ז) נכתב שלא ע״פ סדר.

---

*) בפרש״י זבחים מד, ב ד״ה זה גזל: „חטאת כו׳ בהדיא כתיב כאו״א במקומו וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלקותו של קרח כו״. אבל אין כוונת רש״י בזה שנאמרו במק״א ורק נכתבו כאן, כ״א שנשנו כאן „מפני מחלקותו של קרח״ (ומה שנקט הלשון „וסידרן לו הכתוב״ הוא בהמשך ללשונו לפנ״ז „בהדיא כתיב״).

**) ובכל אופן צריך לומר כן בנוגע לחלה (שלא נמנית כאן בפירוש), כנ״ל הערה 10. ובפרט שבפ׳

---

33) ואין להקשות שא״כ אין זה דומה להמשל ש„כותב וחותם כו״ לאחרי הערעור, ואילו בנמשל כבר נתן המתנות לפני הערעור• (ורק שנכתב בתורה אחרי הערעור) — כי כל זמן שלא נכתב בתורה אי״ז נק׳ „כותב וחותם כו״. ואף שכולן כבר כתובים לעיל כנ״ל — הרי דוקא בפרשה זו כתובים (א) כולן יחד (ב„שטר״ אחד), (ב) בסגנון המדגיש (רק) נתינתן להכהן (ולא שאר הפרטים שבהן). וראה לקמן הערה 55.

34) לך יב, יט.

35) וירא כב, יג (ובפרש״י).

שלח לא נאמר בפירוש שהיא לכהן (אף שי״ל שמובן הוא מאמרו (טו, כ) „כתרומת גורן״). ולהעיר מתיב״ע כאן (יח, ח) „חלתא ובכוריא״.

•) ולהעיר מרש״י ויצא כט, לד (ממדרש אגדה): ונתן לו כ״ד מתנות כהונה.

„הנה" אויף דער הכנה פון דעם וואָס טוט די פעולה, אַז ער איז „מוכן" דערצו. נאָך וואָס דאַרף מען מדגיש זיין די הכנה שלו — איז עס (בדרך כלל) ווייל מ'רעדט וועגן אַ פעולה וועלכע איז אַ חידוש, ניט ווי עס וואָלט לכאורה געדאַרפט זיין.

ולדוגמא: „ואני הנני מביא את המבול גו'"[36] — אַ חידוש, ווייל ס'איז היפך פון דעם וואָס שטייט פריער „וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"[37]; „ותאמר שרי גו' הנה נא עצרני ה' מלדת"[38] — היפך טבע האשה בכלל צו האָבן קינדער, ובפרט דאָ — היפך הבטחת הקב"ה בברית בין הבתרים „כה יהי' זרעך"[39]; ועד"ז אין אונזער סדרה גופא[40]: „ואני הנה לקחתי את אחיכם הלוים גו' לכם מתנה גו'" — אע"פ אַז „אתה ובניך גו' תשאו את עון המקדש גו'"[41], אַז שמירת המקדש האָט אַ שייכות צו כהנים דוקא, אעפ"כ, „לקחתי את אחיכם הלוים"[42] צו העלפן די כהנים.

אָבער בנדו"ד, אין פסוק „ואני הנה נתתי גו'", איז לכאורה ניטאָ קיין חידוש (היפך הקודם)[43]. היינט ווי פאַסט דאָ דער לשון „הנה"?

דעריבער זאָגט רש"י „לשון שמחה הוא זה", אַז בשעת עס איז פאַראַן אַ שמחה אין דעם ענין, איז מתאים דער לשון „הנה" אפילו ווען ס'איז ניטאָ אין דער פעולה קיין חידוש; ווייל די שמחה ביי אַ פעולה בריינגט זריזות, הוספה וכו' אין דער גרייטקייט צו טאָן די זאַך, און דערפאַר פאַסט דערויף דער לשון „הנה" (מוכן ומזומן)[44].

ח. דערביי שטעלט זיך אָבער די שאלה: וואו זעט מען אַז די נתינת מתנות כהונה איז געווען בשמחה?

נאָכמער: פון דעם גופא וואָס נאָר אין געציילטע ערטער ווערט (ע"ד הפשט[45]) גענוצט דער וואָרט „הנה" אַלס אַ לשון פון שמחה, איז מוכח, אַז דאָס איז אַ מיעוט, אַן אויסנאַם, אַ שמחה באופן של חידוש —

און ווי מ'געפינט עס טאַקע אין דעם פסוק וואָס רש"י ברענגט אַלס ראי' — „הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו", אַז ניט קוקנדיק וואָס „הוא (אהרן) יוצא לקראתך"[46] און משה גייט ווערן גואלם של ישראל — היפך כבוד האח הגדול — אעפ"כ, וועט דאָס ביי אים ניט אַרויסרופן אַ קפידה וכיו"ב[47], נאָר אדרבה — „וראך[48] ושמח בלבו".

---

36) נח ו, יז. וברש"י שם: הנני מוכן כו'. וראה רש"י וירא כב, א. ולהעיר מכלי יקר פרשתנו יז, כג.

37) בראשית א, לא.

38) לך טז, ב.

39) שנאמר תיכף לפנ"ז — שם טו, ה.

40) יח, ו.

41) שם, א.

42) ולהעיר שלשון זה („ואני הנה לקחתי את הלוים גו'") נאמר כבר לפנ"ז בפ' במדבר (ג, יב), וברש"י שם: „ואני מהיכן זכיתי בהן". ואכ"מ.

43) בדברי דוד ושפ"ח שמת"כ כבר ניתנו לפנ"ז (כנ"ל סעיף ה). אבל בזה אפ"ל שנתחדש כאן ענין הברית. והכוונה בפנים, שגם בענין הברית אין שום חידוש (היפך סברא קיימת).

44) ראה גם גו"א כאן. וכן במלבי"ם.

45) בספרי הובא זה גם לקמן עה"פ יח, כא. תבוא כו, י (ומקושיית הספרי כאן ממש"נ „ואני הנני" במבול משמע שכן פירושו בכ"מ. אבל ראָה נחלת יעקב על פרש"י כאן) — אבל בכל מקומות אלה לא הביאו רש"י.

46) עפ"ז יומתק למה העתיק רש"י גם תיבות אלו ולא כתב בקיצור „הנה גו' ושמח בלבו". וראה הערה 48.

47) ע"ד פרש"י שמות שם.

48) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבת „וראך" — יש לומר, שזה מתרץ מה שלכאורה מבטל ההשוואה

וואו זעט מען אַ שמחה גדולה ביים געבן די מתנות כהונה?

אויף דעם ברענגט רש"י, אַז דער ענין פון מתנות כהונה האָט (אויך) אויפֿגעטאָן די גרויסע תועלת צו מבטל און שולל זיין אַן ערעור אויף כהונה[49]. און די גרויסע שמחה ביי דער נתינת מתנות כהונה דריקט זיך אויס אין דעם וואָס נאָכדעם ווי „בא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה" איז „בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה" — אַ ריבוי מתנות:

מ'האָט אַט־ערשט געלערנט, אַז כדי צו באַוואָרענען אַז אידן זאָלן וויסן „שבחרתי באהרן הכהן ולא ילינו עוד על הכהונה"[50] איז געווען געגוג אײַן פעולה (פרח מטה אהרן[51]) —

און דאָ גיט מען צוליב דעם זעלבן ענין — כ"ד[52] מתנות כהונה!

דאָס איז אַ באַווייז, אַז דאָס איז גע־ווען ניט סתם אַ נתינה (אויף צו באַ־וואָרענען דעם ערעור), נאָר אַ נתינה רבה דוקא, וואָס באַווייזט אַז זי קומט מתוך שמחה[53].

ט. עפ"י זה קומט אַבער אויס, אַז עס איז פאַראַן אַ חילוק צווישן רש"י און ספרי — דורך וואָס איז מען מבטל די אפשריות לערעור:

אין ספרי ווערט דערמאָנט בלויז וועגן דעם ענין פון כריתת ברית עם אהרן (ברית מלח עולם) על כל קדשי הקדשים, אַז די כריתת ברית איז מבטל די אפשריות לערעור.

לויט רש"י'ן אַבער קומט אויס, אַז דאָ זיינען געווען צוויי זאַכן (לבטל די אפשריות הערעור): „בא הכתוב (א) ונתן לו כ"ד מתנות כהונה, (ב) בברית מלח עולם".

[און דערפאַר איז רש"י (משנה פון ספרי און איז) מדייק „בא הכתוב ונתן לו כו' ולכך נסמכה פרשה זו לכאן" — ווייל די עצם נתינת המת"כ איז שוין גע־ווען פריער (פאַרן ערעור של קרח), ס'איז נאָר וואָס „בא הכתוב ונתן כו"', כנ"ל סעיף ו].

דערמיט ווערט אויך ווערן פאַרשטאַנ־דיק פאַרוואָס רש"י דאַרף בכלל ברענ־גען דעם משל מיט אַלע זיינע פרטים — דלכאורה: ווען רש"י זאָגט בלויז דעם נמשל[54] — „לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם" — וואָלט גאָרניט געפעלט (לכאורה) אין הבנת הענין. וואָס גיט צו דער משל פון אַ מלך וואָס האָט געזאָגט „הריני כותב וחותם כו'"?

[און אע"פ אַז דער משל שטייט אין ספרי — איז דאָך ניט ענינו של רש"י צו מעתיק זיין דרשות פון ספרי, ובפרט אַז בנדו"ז איז ער איבערהויפט ניט מציין דעם ספרי אַלס מקור לפירושו],

---

של ב' הענינים (אף — שלא הראו): באהרן מקום לשמחה שהרי מקיים ציווי ה' — שמחה של מצוה, ומה זה שייך כאן. אלא שגם שם השמחה היא מהראי'. וק"ל.

49) ראה עד"ז נחלת יעקב כאן (וראה גם שפ"ח). אלא שהוא מפרש שהשמחה היא רק מזה „שלא יהא עוד ערעור על המתנה". אבל מהלשון „ואני הנה נתתי" מוכח שהנתינה גופא היתה בשמחה; ואילו לפירושו ענין זה נעשה רק אח"כ (כאשר כרת ברית — כתב וחתם כו' — על המת"כ).

50) ל' רש"י יז, כה.

51) שם, כג.

52) ראה פרש"י תשא לא, יח סד"ה ככלותו.

53) להעיר ממקץ מג, לד: וישא משאות גו' וישכרו עמו. מג"א ב, יח: ויעש המלך משתה גדול גו' ויתן משאת גו'.

54) וכבמדרש לקח טוב כאן.

נאָר דערמיט איז רש"י אויסן צו מבאר זיין[55] פאַרוואָס מ'האָט געדאַרפט אָנ־קומען צו ביידע ענינים (נתן לו כ"ד מתנות כהונה און ברית מלח עולם) און נאָכמער — אַז עס האָט ניט מספיק גע־ווען דער פריערדיקער אות ומופת פון פרח מטה אהרן —

אַז כשם ווי אין משל פאַדערן זיך דריי ענינים: (א) כותב, (ב) וחותם, (ג) ומעלה בערכאין, עד"ז איז עס אויך אין נמשל: נתינת כ"ד מתנות כהונה — בדוגמת „כותב"; כריתת ברית — „וחותם"; און דער ברית איז אין אַן אופן פון „מלח עולם" — „ומעלה בערכאין"[56], וכד־לקמן.

יו"ד. דער אויפטו פון אָ שטר („כותב") איז, אַז דער בעל השדה האָט אָ ראי', אַז די פעלד באַלאַנגט צו אים, אפילו ווען ער געפינט זיך בריחוק מקום פון דער שדה. בשעת ער געפינט זיך אין און אַרום זיין שדה, איז ניט אַזוי נויטיק צו באַווייזן אַן ערעור; אַן ערעור איז בעיקר עלול בשעת ער דער־וויטערט זיך פון זיין פעלד — און דאָס ווערט באַווייזן דורכן שטר.

ועד"ז אין נמשל: כדי אַז כהנים, וואו נאָר זיי געפינען זיך (ניט נאָר ווען זיי טוען די עבודה בביהמ"ק) זאָלן „האָבן אָ ראי"[57] אַז זיי זיינען כהנים לה' — איז דערפאַר „נתן . . כ"ד מתנות כהונה", וואָס כו"כ מהן זיינען ניט פאַרבונדן מיט ביהמ"ק וירושלים דוקא, און ביי גע־וויסע פון זיי איז דער חיוב אפילו בחוץ לארץ[58].

אָבער דער ענין פון „כותב" אַליין איז ניט מספיק, ווייל: (א) כל זמן דער שטר איז ניט חתום איז די זאַך נאָך ניט פאַר־ענדיקט, און דער נותן קען חרטה האָבן; (ב) אפילו נאָך דעם ווי חותם, מ'באַ־וואַרנט אַז דער נותן זאָל ניט קענען חרטה האָבן, איז אָבער נאָך דאָ אָ מעגלעכקייט אַז אימיצער זאָל מערער זיין אויפן שטר און אים מבטל זיין — וואָס צוליב דעם דאַרף דער שטר האָבן קיום בבית דין („מעלה בערכאין").

און דאָס זיינען די צוויי ענינים פון „ברית" (דער ענין פון „חותם") און „מלח עולם" (דער תוקף פון „מעלה בערכאין"):

---

55) הטעם שרש"י העתיק גם „משל למלך" (ולא „משל לאדם" (ע"ד פרש"י ס"פ נצבים) וכיו"ב) — יש לומר (נוסף לטעם הפשוט כי הנמשל הוא הקב"ה), שזה ממתיק למה לא נתן השדה מתחלה בשטר כו'? כי המדובר במלך, ולכן אינו חושש לערעור (כי מי יערער נגד נתינת המלך). וזהו גם מה שהמלך אומר „כל מי שירצה יבוא ויערער" — כי עתה נתגלה שגם על נתינה זו דמלך שייך ערעור.

ומה שמדייק רש"י „שנתן שדה" (ולא „מתנה") — יש לומר, שזה מכוון לנתינת כ"ד מתנות כהונה לאהרן, שלא כולם ניתנו לו בפועל (שהרי כמה מהן נתחייבו רק בבואם לארץ, כנ"ל הערה 22): בדוגמת נתינת שדה, שההנאה ממנה (התבואה) היא רק לאחר (זמן) חרישה וזריעה כו'.

ובזה מרמז רש"י גם את הביאור בזה שנתינת המת"כ היא בדוגמת „כותב" שבא לאחרי הערעור (אף שהנתינה היתה כבר לפני הערעור, כנ"ל סעיף ו והערה 33) — כי הוא ע"ד שדה שההנאה ממנה באה לאחרי זמן, כנ"ל.

56) ע"פ המבואר בפנים יומתק הטעם שרש"י שינה מלשון הספרי (כרת הכתוב ברית), ומעתיק לשון הכתוב (ברית מלח עולם) — כי לשון זה כולל ב' פרטים: ברית, מלח עולם (כנגד: חותם, ומעלה בערכאין), כבפנים.

*) עפ"ז מובן הטעם שבס"פ נצבים נקט רש"י „כאדם" (ומשנה מספרי ר"פ ראה: משל למלך) — כי שם נוגע לענין הבחירה (ובחרת בחיים), ובאם הבורר הוא מלך ה"ז שולל ענין הבחירה.

---

57) להעיר משו"ע אדה"ז האו"ח סקכ"ח סנ"ט: כל כהן יש לו . . פ"א בשנה להחזיק א"ע בכהונה כגון ליקח מתנות כו'.

58) פדיון בכור וכו'.

דער אויבערשטער האָט כורת ברית געווען מיט אהרן אַז דער ענין הכהונה פון אהרן וזרעו אחריו איז אין אַן אופן אַז אין דעם וועט ניט זיין קיין שינוי („חרטה") — ע"ד ווי עס איז צוגעגעבן געוואָרן די עבודה פון די בכורות[59].

עס קען דאָך אַבער זיין, אַז אע"פ אַז מצד דעם נותן וועט ניט זיין קיין „חרטה" אויפן ענין הכהונה, וועט אַבער קומען אַ מצב וואָס קען גורם זיין דעם ביטול פון כללות ענין הכהונה (ע"ד אַ ערעור אויף אַ שטר): דער הקרב[60] אליך את אהרן אחיך גו' מתוך בנ"י לכהנו לי — שירות לי, איז בטל משחרב ביהמ"ק, ס'איז ניט שייך עבודת הכהנים, איז לכאורה בטל ח"ו דער ענין הכהונה

[ע"ד ווי דער ענין המלכות, וואָס איז געגעבן געוואָרן צו שבט יהודה, און עס שטייט „לא יסור שבט מיהודה"[61], אַבער אעפ"כ איז געקומען אַ זמן פון ביטול המלוכה, ניט קיין מלכים, און אפילו ניט „ראשי גליות"[62] —

אויף דעם איז געווען דער ברית אין אַן אופן פון „מלח עולם" — אַ כריתת ברית „בדבר הבריא ומתקיים . . שאינו מסריח לעולם"[63] — בדוגמת „מעלה בערכאין" וואָס טוט אויף דעם קיום השטר.

יא. אין פירוש רש"י זיינען דאָך פאַראַן „נפלאות" פון אַלע חלקי התורה. וי"ל פון די „נפלאות" אין דעם פירש"י: ביטול ערעורו של קרח — איז פאַר־בונדן מיט מתנות כהונה דוקא אין דעם מספר פון כ"ד[64]:

קרח'ס ערעור אויף כהונת אהרן איז געווען באופן של גניבה — ניט אַ מרידה קעגן דעם אויבערשטן אין אַן אָפענעם אופן (ווי גזילה וואָס איז בריש גלי), נאָר פאַרשטעלט, אַריינגעגנבעט אין אַ „טענה שכלית" — „רב לכם כי כל העדה כולם קדושים גו'"[65].

און „ויקהל עליהם קרח את כל העדה"[66] — „הלך אצל השבטים ופתה אותם . . עד שנתפתו כולם"[67] — אַלע שבטים זיינען געווען שותפים אין דער „גניבה",

זיינען זיי אַלע נתחייב געוואָרן אין „כפל" — „שנים ישלם"[68] — צוועלף מאָל כפל, כ"ד (מתנות כהונה).

ולכאורה קורח ושבט לוי זיינען דאָך געווען מ(ראשי) המערערים — זיינען דאָך געווען י"ג שבטים[69], ולפי"ז האָבן דאָך געדאַרפט זיין כ"ו מתנות כהונה?

---

59) רש"י במדבר ג, יב.

60) תצוה כח, א ובפרש"י.

61) ויחי מט, י (מדוד ואילך — רש"י שם).

62) רש"י שם.

63) רש"י עה"פ שם.

64) להעיר שמחלוקת קרח באה ע"ז שראה כ"ד משמרות עומדות לבני בניו (רש"י לעיל טז, ז).

65) טז, ג. וראה רש"י ריש פרשתנו (ד"ה דתן ואבירם) שנתקנא על נשיאותו של אליצפן. ע"ש.

66) טז, יט.

67) רש"י שם.

68) משפטים כב, ג.

69) ואף שלעיל גבי פרח מטה אהרן, לקחו שנים עשר מטות (יז, יז), וברמב"ן שם (וכ"ה בראב"ע שם, כ) שמטה לוי בכלל הי"ב מטות, כי לקחו רק מטה אחד לשבט יוסף —

הרי מדשתיק רש"י עדכ"ז, אע"פ שזהו חידוש גדול מובן דלא ס"ל כן, כ"א היו אפרים ומנשה כ"א בפ"ע ובמילא היו י"ג מטות כפשטות הכתובים.

והרי לא מצינו בפשש"מ ששבט לוי ימנה בכלל הי"ב שבטים, ובפרט לאחרי המנין דר"פ במדבר. ובפ' מטות (לא, ד) הרי צ"ל ע"ז ריבוי מיוחד „כל".

וגם: א"כ הו"ל לרש"י לפרש איזה נשיא נתן מטהו לשבט יוסף, אם נשיא אפרים (כבר"פ במדבר: לבני יוסף לאפרים) או נשיא מנשה (כבר"פ שלח: למטה יוסף למטה מנשה).

— אָבער ווייל דער מכוון פון מתנות כהונה איז, צו פֿאַרמיידן אַן ערעור בעתיד, בלשון רש"י (אין משל) „א"ל המלך כל מי שירצה יבוא ויערער"[70], און בנוגע דעם עתיד האָט מען נאָר גע־דאַרפט חושש זיין פֿאַר אַן ערעור פון שאר השבטים, אָבער ניט פון שבט לוי

— ווי ס'איז מוכח דערפון וואָס מטה שבט לוי איז דאָס מטה אהרן[71], וואָס ער איז אדרבא — מבטל „תלונות בנ"י"[72]

ענש קרח ועדתו האָט מבטל געווען די אפשריות הערעור פון בני לוי (זיי זיינען געווארן „איינס", מטה אחד מיט (מטה) אהרן), און דערנאָך האָט מען גע־דאַרפט באַוואַרענען נאָר די תלונות של שאר השבטים[73].

יב. מען קען נאָר אָבער פרעגן:

איינע פון די מתנות כהונה איז תרומת מעשר, וואָס דאָס גיבן ניט ישראלים נאָר בלויז לויים („ואל הלויים תדבר"[74]). קומט אויס, אַז אַלע י"ב שבטים גיבן בלויז כ"ג מתנות כהונה?

נאָר דאָ זעט מען ווידער, ווי (אויך) לויט פשוטו של מקרא איז אַלץ מדויק: ביי תרומת מעשר זאָגט דער פסוק צוויי מאָל[75] אַז דאָס קומט פון דעם מעשר וואָס „תקחו מאת בני ישראל" — ולכ־אורה, וואָס איז די הדגשה (והכפל) אַז דער מעשר קומט פון די בני ישראל?

נאָר דערמיט איז דער פסוק מדגיש, אַז דער חיוב פון תרומת מעשר איז חל אויף דער תבואה בעת זי איז נאָך ברשות הישראל, נאָר דער לוי איז דאָס מפריש בפועל, ווי‌באַלד אַז ער באַקומט דעם מעשר.

וואָס דאָס גיט אַ הסברה אין דעם דין[76] אַז „יש לו רשות לבעל הבית לתרום תרומת מעשר" (און עס הייסט ניט קיין „תורם"[77] שלא מדעת")[78] — ווייל דער חיוב פון תרומת מעשר איז מצד דעם וואָס דער מעשר קומט „מאת בני ישראל", און דער חיוב איז שוין חל ווען די תבואה איז געווען ברשות ישראל.

קומט אויס, אַז אַלע כ"ד מתנות כהונה זיינען שייך צו ישראלים.

יג. פרשת קרח לייענט מען אין חודש תמוז (אָדער בשבת מברכים חודש

---

70) ואין להקשות שלפ"ז בטל כל הרמז, כי באם מת"כ באו לשלול ערעורו של כל מי שירצה• של כאו"א מהי"ב שבטים — א"כ כאו"א מהם צריך ליתן ב' מתנות (וכמו י"ב אנשים שגנבו)

— ואף שבדוחק הכי גדול י"ל שזהו הדיוק „נתן לוי", שלכהן ניתנו כ"ד מתנות כהונה, כיון שיש י"ב מערערים (ובדרך הרמז ג"ז מספיק?!) —

אבל בזה התירוץ פשוט ע"פ פרש"י שלפנינו: הערעור שצריך לשלול אותו ע"י מת"כ — הוא „לפי שבא קרח וערער" — היינו בדוגמת ערעור קרח, שרש"י מבארו (כנ"ל) שהלך ופתה כל השבטים. היינו בנוגע לעת"ל — דירצה בעצמו לערער ויפתה כולם עד שיתפתו (שיתוף רצונו ברצון שאר הי"א שבטים).

71) יז, יח (וברש"י).

72) שם, כ.

73) ראה פענח רזא (בהגהה) שם. ביאור מהרא"י וצידה לדרך שם.

•) ואף שאין כאן גניבה בפועל — הרי בדרך הרמז מספיק גם זה שרוצה לערער, לגנוב.

74) לקמן יח, כו.

75) שם, כו. שם, כח.

76) גיטין לא, א.

77) רש"י שם ל, ס"ב.

78) בגמ' שם נלמד זה ממש"נ (פרשתנו שם, כז) ונחשב לכם תרומתכם. אבל ע"ד הפשט יש לומר, שמובן הוא מעצם גדר החיוב דתרו"מ שהיא „מאת בנ"י", כבפנים.

תמוז) — דער חודש הגאולה פון דעם רבי'ן דעם שוועד.

איינער פון די רמזים אויף זיין מאסר וגאולה — איז אין דעם פירוש רש"י, אין וועלכן מען זעט, אז דער ערעור פון קרח האָט ניט בלויז ניט אָפגעשוואָכט כהונת אהרן, נאָר אדרבה, עס האָט גורם געווען אַ תוקף הכי גדול[79], ביז צו אַ „ברית מלח עולם" (בדוגמא ווי אַ שטר שיצא עליו ערעור וואָס איז נתקיים גע־ווארן בב"ד).

ועד"ז איז עס געווען ביים רבי'ן[80], אז דוקא דורך דעם „ערעור" פון דעם מאסר, איז געקומען די גאולה וואָס האָט פאַרזיכערט אַז זיין עבודה של הרבצת התורה וחיזוק היהדות וועט אַנגיין און אין אַן אופן פון „ברית עולם",

און מיט אַ יתרון גדול לגבי פריער — אין אַן אופן אַז די מעיינות התורה זאָלן קענען דערגרייכן לכל קצוי תבל, אַזוי אַז די גאולה איז אַ הכנה קרובה צו דער גאולה האמיתית והשלימה והכללית ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ קרח וש"פ חקת תשכ"ז)

---

79) ראה ספרי לקמן פסוק כ: שמחה גדולה היתה לו לאהרן כו' לטובתי נשברה רגל פרתי, לטובתו של אהרן בא קרח וערער על הכהונה.

80) וע"ד שיחתו (לקו"ד ח"ג שצ, א־ב) בנוגע לגאולת י"ט כסלו שהיא ע"ד שטר שיצא עליו ערעור ונתקיים בב"ד, שיש לו תוקף יותר משטר שלא יצא עליו ערעור.